RAQAMLI PROFAYLING ORQALI SHAXS XUSUSIYATLARINI SAMARALI O‘RGANISH

Erkinova Ozoda Avazjon qizi
Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti magistri

Annotatsiya: *Mazkur maqolada hozirgi globallashuv davrida psixologlarning raqamli profayling yordamida o‘quvchilar shaxs xususiyatlarini o‘rganish, ularni kerakli kasblarga yo‘naltirish va asosiy motivlarini aniqlash orqali o‘quv faoliyatini yaxshilash va samarali tashkil etish haqida so‘z yuritiladi.*

Kalit so‘zlar: *shaxs, xarakter, raqamli profayling, vizual diagnostika, motivlar, tashqi belgilar, shaxs tiplari.*

Ma’lumki, katta yangiliklar bir nechta sohalar yordamida amalga oshiriladi. Raqamli profayling aynan shunday yo‘llar orqali inson xususiyatlarini o‘rganadi. Ya’ni psixologiya va raqamli texnologiyalar birlashgan nuqtada raqamli profayling vujudga keldi. Bu shaxsni o‘rganishning nisbatan samarali va aniq usulidir.

Shaxslarni jiddiy o‘rganish antik davri olimlaridan boshlangan bo‘lsa, mana necha asrlar o‘tibdiki bu an’ana haligacha davom etmoqda. Texnologiyalarning rivojlanishi insonlar haqidagi ma’lumotlarni olishning yangi manbalari yuzaga keltirib, yana ham kengaytirdi. Endilikda ma’lumotlar to‘plash va qayta ishlash jarayoni osonlashdi. Insonni to‘liq o‘rganadigan mukammal usul yoki metodning o‘zi yo‘q. Shuning uchun taqqiqotlar ko‘p tomonlama izlanishni tekshirishni talab etadi. Hozirgi zamon gadjetlari esa bizga mana shunday imkonni bermoqda.

Sun’iy intellekt rivojlanishi bilan inson xarakter xususiyatlarini klassik diagnostika usullaridan ham aniqroq o‘rganish mumkin bo‘ldi. Bu usulda odatdagidan kam vaqt va kuch sarflanadi. Raqamli profayling shaxs tiplari va ularning xususiyatlari, xulq-atvori va motivlarini o‘rganadi. ‘

Shaxsiyatning barcha tomonlarini qamrab oladigan tipologiya hozircha mavjud emas. Bir vaqtning o‘zida bir nechta tipga xos bo‘lgan xususiyatlarni ham kuzatish mumkin. Shaxs tiplari birgalikda kuzatiladigan fazilatlar va xususiyatlarni umumlashtirish orqali hosil qilinadi. Ular ko‘pincha hammaga mos tushishi uchun soddalashtiriladi. Natijada u yoki bu tasnifni o‘qigan odam o‘zining shaxs tipini osongina aniqlaydi. Lekin asosiy qirralarini anglagan odam o‘z tipini topishi qiyin kechadi. Shaxs qanchalik rivojlangan bo‘lsa biror psixotipga deyarli mos kelmaydi. Shunday bo‘lsada shaxs tipologiyasi ko‘pgina odamlarni o‘z kamchilik va zaif tomonlarini ko‘rishlari va korreksiya qilishlariga yordam beradi. Qanday tipga mos ekanligini aniqlagan odam boshqalar bilan qay yo‘l bilan munosabat o‘rnatishni va biror vaziyatda bajarish kerak bo‘lgan xatti-harakatlarni bashorat qila oladi.

Mijozni psixologik diagnostika qilishda shaxs tipini aniqlash psixolog uchun korreksiya jarayoning yengillashishiga sabab bo‘ladi. Shaxs tiplari inson haqidagi asosiy muhim jihatlarni: temperamenti, ish va o‘qish jarayonida o‘zini tutishini, ijobiy va salbiy tomonlarini aniqlaydi. Ijtimoiy tarmoqlarda soxta psixologik testlar bo‘lib, ular ilmiy testlardan ancha qiziqarliroq. Ular orqali insonlarning o‘z o‘zini anglash istagi tobora ortib bormoqda.

Raqamli profaylingda ijtimoiy tarmoqda foydalanuvchilarning xulq-atvori baholanadi va ularning psixologik portreti tuziladi. Biz odatda internet tarmog‘ida o‘tirgan shaxsning kim ekanligini aniq ayta olmaymiz. Lekin uning o‘ziga xos onlayn muloqot va o‘zini tutish strategiyalari borki, biz ular orqali shaxs haqida bizga kerakli ma’lumotlarni olishimiz mumkin. Hozirda yoshlar orasida keng yoyilgan Instagram, telegram va facebook kabi ijtimoiy tarmoqlar psixolog uchun shaxs haqida axborotga ega bo‘lish manbai hisoblanadi. Chunki undan foydalanuvchilar o‘zlari haqidagi ma’lumotlarni kiritibgina qolmay, ko‘pincha o‘z fotosur’atlarini ham joylashtiradilar. Insonni uning qiyofasiga qarab xarakter xususiyatlarini aniqlash visual diagnostikaning vazifasidir. Bu sohada nafaqat shaxsning sur’ati, balki u o‘z shaxsiy profiliga joylashtirgan turli rasmlar yordamida ham ko‘p ma’lumotlar olsa bo‘ladi.

Raqamli profayling sohasidagi mutaxassislar kuchli tajribasi va bilimlarini insonlarga yordam berishga tayyorlik, yang, aniq ma'lumotlarni olish va ularni tahlil qilish qobiliyati bilan ajralib turadi. Bu ko‘nikmalar taraqqiyotning o‘ziga xos omili, murakkab vaziyatlarni hal qilishning oddiy, ammo muhim usullarini kashf qilishdan iborat bo‘ladi.

Xulosa o‘rnida shuni aytish lozimki, texnologiyalar yuksak rivojlanayotgan hayotda shaxsning tashqi qiyofasiga qarab uning xarakter tiplarini baholashni o‘rganish ko‘pgina jarayonlarni to‘gri olib borish, jamoa a’zolariga vazifalarni oqilona taqsimlash va ishni samarali tashkil etishga yordam beradi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Erkinova O.A. Shaxsni tashqi qiyofasini psixologik baholashning tipologik bog‘liqligi. Sharq falsafasi Respublika ilmiy uslubiy jurnali. Sirdaryo, 2023 №5 – 189-192 b.
2. Erkinova O.A. Shaxsning temperament tiplarini uning vizual belgilari orqali psixologik baholash. Jamiyatning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish yillarida zamonaviy shaxs rivojlanishining psixologik xususiyatlari. Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. Toshkent, 2023. – 428-431 b.
3. Леонгард К. Акцентуирование личности. – Р.: Феникс, 2000.
4. Nishanova Z.T., Alimova G.K. Psixologik xizmat. Psixokorreksiya. – T.: Fan va texnologiyalar, 2019. – 435 b.
5. Немов Р.С Общие основы психологии. – М., 2001. – 350 с.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии.– СПб.: 2011. – 673 с.
7. Xaydarov F.I, Xalilova N.I. Umumiy psixologiya. – T.: 2017.
8. Шапар В.Б. Новейший психологический словар – Изд.3-е – Ростов н/Д.: Феникс, 2007.